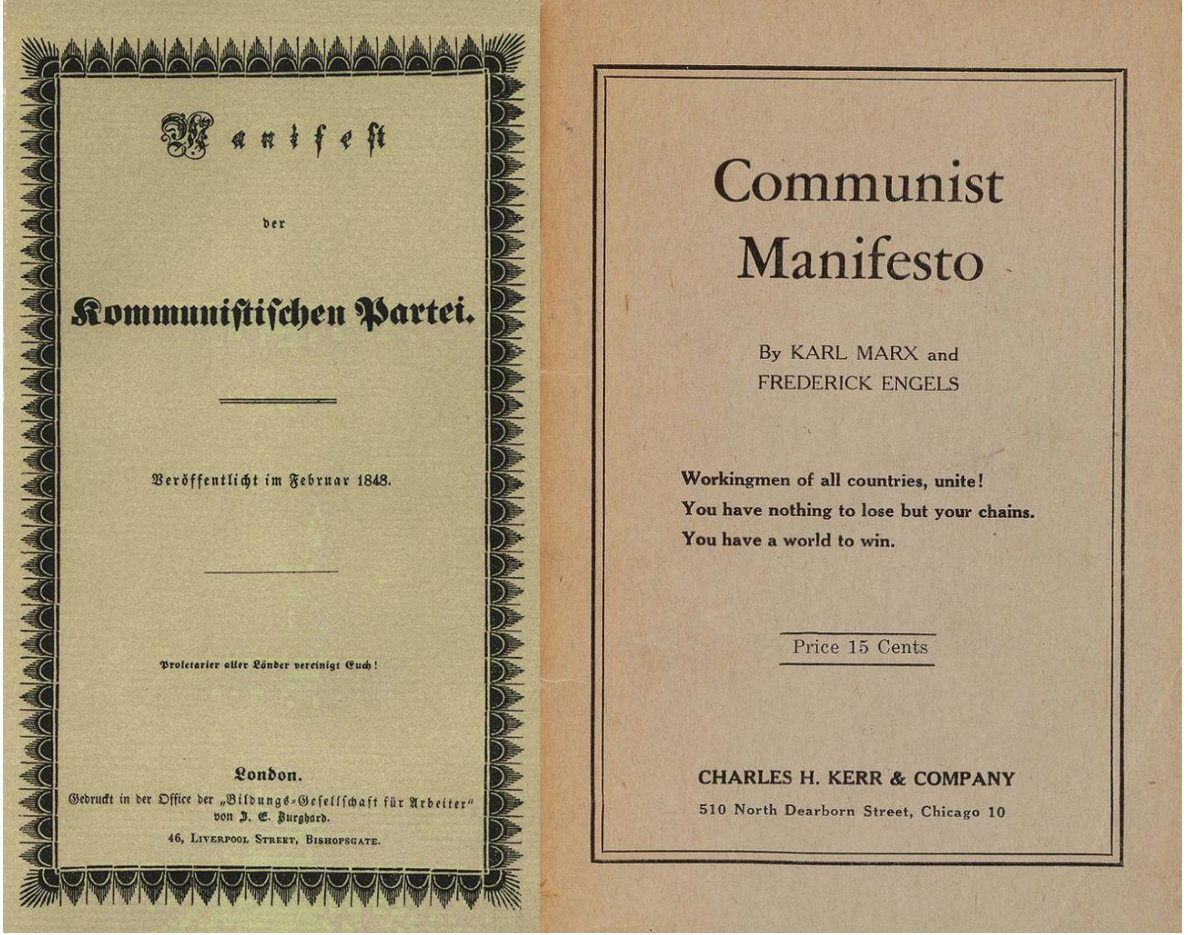

1 MAYIS VE ENTERNASYONALİZM

28 Nisan 2021

Yıldırım Koç

1 Mayıs Türkiye’de ve dünyanın birçok ülkesinde “işçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü” olarak kutlanıyor. Peki, dünyanın çeşitli ülkelerinin işçi sınıfları birlik ve dayanışma içinde mi, baskıya ve sömürüye karşı omuz omuza mücadele ediyorlar mı?

1 Mayıs günü bu soruları sormakta yarar var.

Karl Marx ve Frederick Engels’in 1848 yılı Şubat ayında yayımladıkları *Komünist Manifesto* veya *Komünist Partisi Manifestosu*, “bütün ülkelerin proleterleri, birleşin!” (“Proletarier aller Länder, vereinigt euch!”) sloganıyla biter. Manifesto’nun ilk baskısının kapağında da bu slogan yer alıyordu. Komünist Manifesto, ayrıca, işçi sınıfının kapitalizmin mezar kazıcısı olduğunu da ileri sürüyordu.

İnsanların birbiriyle kavga etmediği, ülkelerin ve halkların birbiriyle savaşmadığı, doğanın sunduğu olanakların adaletli bir biçimde paylaşılarak, herkesin barış ve huzur için yaşadığı, insanların temel ihtiyaçlarının zorlanmadan karşılandığı bir dünya, çoğumuzun ütopyasıdır. Bu ütopyanın gerçekleştirilmesini tüm ülkelerin işçi sınıflarının ve ezilen halklarının birleşmesi sağlayacaksa, bu çağrı son derece önemlidir.

Dünyada bugüne kadar en çok satılan ve okunan kitapların başında *Komünist Manifesto* gelmektedir. Marx ve Engels’in çağrısının üzerinden 173 yıl geçti. İnsanlığın tarihinde 173 yıl çok uzun bir süre değildir; ancak bu arada dünyamız büyük devrimlerle sarsıldı; buna karşın bütün ülkelerin proleterleri bir türlü birleşmedi. Yakın bir gelecekte de birleşecek gibi gözüküyor.

Ne oldu? Bu slogan yanlış mıydı? Yanlış mı anlaşıldı? O döneme özgü müydü? Epeyce uzak bir gelecekteki bir beklentiyi mi yansıtıyordu? Günümüzdeki durum ne? İşçi sınıfları enternasyonalist bir

anlayışla mı hareket ediyor, yoksa milliyetçiliği mi savunuyor? Enternasyonal bir örgüt olmak enternasyonalist olmak anlamına geliyor mu? İşçi sendikalarının uluslararası alandaki örgütlenmeleri, enternasyonalizmi mi savunuyor, yoksa “sendika emperyalizminin” birer aracı mı? Bu örgütler kimin denetiminde?

Farklı ülkelerin işçilerinin somut çıkarları ortak da bu işçiler bilgisiz, cahil veya yeteneksiz olduğundan mı, ya da sermayedar sınıfın büyük baskısını yaşadıkları için mi birleşmediler.

Yoksa somut çıkarları mı farklıydı ve bırakın birleşmelerini, işbirliği ve dayanışma içinde olmalarının nesnel koşulları mı yoktu?

Galiba somut çıkarları farklıydı ve farklı ki, 1848 yılından beri tekrarlanan çağrıya olumlu yanıt vermediler.

Bu soruların yanıtı, yalnızca sendikaların uluslararası ilişkileri ve oluşturdukları uluslararası örgütlerin politikalarıyla sınırlı olarak ele alınmamalı. Bu soruyu üç ayrı başlık altında sormak gerektiğini düşünüyorum.

Birinci başlık, işçi sınıflarının somut çıkarları çerçevesinde, uluslararası alanda işbirliği, dayanışma ve ortak davranış eğiliminin ortaya çıkıp çıkmadığı ve bu doğrultuda atılan adımlardır. Hayat, çeşitli ülkelerin işçi sınıflarını böyle bir davranışa zorluyor mu? Sıradan işçilerden oluşan işçi sınıfları, böyle bir anlayış ve davranış içinde mi?

İkinci başlık, işçi sınıfının genellikle yalnızca bir bölümünü örgütleyen sendikaların bu konudaki tavrıdır. Bu sendikalar arasında uluslararası düzeyde işbirliği, dayanışma ve ortak davranış eğilimi var mı? Yoksa bu örgütler, belirli devletlerin dış politikalarının uygulanmasında kullanılan araçlardan biri mi?

Üçüncü başlık ise, siyasi mücadelede işçi sınıfını temel alan sosyalistlerin veya komünistlerin enternasyonalist tavrı ve girişimleridir.

Bu üç başlık birbirini etkiler; ancak bu etkileşim ele alınırken farklılıklarının da unutulmaması gerektiğini düşünüyorum.

İşçi sınıfının uluslararası birlik ve dayanışması konusunda yapılan çalışmalar, genellikle uluslararası sendikal örgütlerin tarihiyle sınırlıdır. Uluslararası sendikal örgütler konusu da ülkemizde pek bilinmemektedir. Aynı durum, diğer ülkelerdeki sendikacılık hareketi konusunda da benzerdir.

Benim diğer ülkelerin sendikalarıyla ve uluslararası sendikal örgütlerle temasım 1976 yılında başladı. 1976 yılında DİSK'e bağlı Maden-İş Sendikası'nda çalışırken, Süleyman Üstün'ün yardımcısı olarak bir grup işyeri sendika temsilcisiyle birlikte ziyaret ettiğimiz Bulgaristan, Macaristan, Çekoslovakya sendikalarıyla toplantılara katıldım ve Süleyman Üstün ile birlikte Prag'da Dünya Sendikalar Federasyonu (WFTU) temsilcileriyle görüştük. 1983-1992 döneminde pasaport alamadım. 1993 yılından itibaren uluslararası işkolu federasyonlarından Uluslararası Kamu Çalışanları Federasyonu (PSI), Uluslararası İnşaat ve Ağaç İşçileri Sendikaları Federasyonu (IFBWW), Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonu (ITF), Uluslararası Grafik İşçileri Federasyonu (IGF), Uluslararası Gıda, Tarım, Otel, Lokanta, Yemek Hizmeti, Tütün ve Bağlantılı İşçiler Federasyonu (IUF), Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU), Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Asya Pasifik Bölge Örgütü (ICFTU-APRO), Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC), Avrupa Kamu Çalışanları Federasyonu (EPSU), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Sendikalar Danışma Komitesi (OECD-TUAC) gibi yapılanmaları yakından tanıma olanağım oldu. 1993-2003 döneminde Türk-İş'in ICFTU ve ETUC ile ilişkilerinden sorumluydum. Bu yıllarda ICFTU ve ETUC yönetim kurulu toplantılarına katıldım. ETUC yönetim kurulu yedek üyeliği yaptım. ICFTU ve ETUC genel kurullarına delege olarak katıldım. Dünya Emek Konfederasyonu'nun (WCL) Bükreş'te yapılan genel kuruluna da katılma olanağım oldu. 1993-2003 döneminde Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Uluslararası Çalışma Konferanslarında Türkiye işçi delegasyonu temsilcisi olarak Standartların Uygulanması Komitesi'nde görev yaptım ve bu süreçte birçok ülkenin sendikacısı veya sendika uzmanıyla da tanışma ve görüşme fırsatını yakaladım. Tüm bu çalışmalarım sırasında da epeyce kaynak derledim. Uluslararası Çalışma Konferansları sırasında ILO Kütüphanesi'nden birçok eski kaynağın fotokopilerini alabildim. Birçok uluslararası örgütün süreli yayınına aboneydim. Özellikle ICFTU, ETUC, ITUC ve uluslararası işkolu federasyonlarının en önemlilerinin çalışma raporlarını topladım. Uluslararası sendikal alanda, en üst

düzy dahil, birçok kişiyi tanıdım. Bu nedenle, işçi sınıfı enternasyonalizmi tartışmalarında uluslararası sendikal örgütlerin durumu konusunda bir değerlendirme yapabileceğimi düşünüyorum.

Uluslararası sendikacılık hareketinde karşılaşılan kişileri üç grupta sınıflandırmak olanaklıdır.

Birinci gruptakiler, uluslararası sendikal örgütlenmeyi kendi ülkesinin ve kendi işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışanlardır; çoğunluk bu nitelikteki kişilerden oluşur.

İkinci gruptakiler, ülkelerinin istihbarat örgütlerinin görevlileridir; uluslararası sendikacılık hareketinde bunların sayısı zannedildiğinden daha fazladır.

Üçüncü gruptakiler, işçi sınıfının uluslararası düzeydeki işbirliğine, güçbirliğine ve dayanışmasına gerçekten samimi olarak inanmış insanlardır; bunların bir bölümü de gerçekten enternasyonalist bir anlayışla hareket etmektedir. Ne yazık ki bunların sayısı son derece azdır. Üçüncü gruptaki çok az sayıdaki bu dürüst ve özverili insanları saygıyla anıyorum.

2021 yılı 1 Mayıs'ında "işçi sınıfı enternasyonalizmi" konusunda birçok yazı yazılacak. Ancak günümüzde uluslararası sendikacılık hareketinde "işçi sınıfı enternasyonalizmi"nden söz edebilmek mümkün değildir. Ayrıca çeşitli ülkelerin işçi sınıflarının da sorunlarının çözümü için diğer ülkelerin işçi sınıflarıyla birlikte hareket etme gibi bir eğilimi de yok.

Türkiye'de günümüzde 19 milyondan fazla ücretli var. Bunların kaç tarihindeki Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nu (IFTU) veya Profintern'i, günümüzdeki Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu'nu (ITUC) veya Dünya Sendikalar Federasyonu'nu (WFTU) bilir? Kaç işçi veya memur, 2006 yılında Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile Dünya Emek Konfederasyonu'nun birleşmesinden etkilenmiştir; kaç bu olaydan haberdardır? Bu gelişme kaçının derdidir?

Dünyadaki kaç işçi için bir başka ülkedeki işçi onun dostudur, müttefikidir, sınıf kardeşidir? Kaç işçi, başka ülkelerin işçileriyle uzun vadede ortak çıkarlara sahip olduğunu düşünür? Kaç işçi, başka ülkedeki hiç tanımadığı işçiler için kendisinden özveride bulunur, kendi durumunu tehlikeye atar?

İnsanlar gerçekçidir. Kısa vadeli somut çıkarları onları mecburen birleştirmedeği sürece ayrı kalmayı sürdürürler. Kısa vadeli somut çıkarları bir araya gelmekten başka çare bırakmamışsa, bu zorunluluğa uyarlar.

Peki, günümüzde farklı ülkelerin işçilerinin somut çıkarları onları aynı cephede birleştiriyor mu? Yoksa onları karşı cephelere mi koyuyor?

Gözüktüğü kadarıyla çeşitli ülkelerin işçileri henüz aynı cephede değil. Hatta çoğu karşı cephelerde.

1 Mayıs 2021 öncesinde bu konuları tartışmakta yarar var.